

Vårt Falun

Språkcafé i
biblioteket

*SAMHÖRIGHET
OCH BYGEMENSKAP*

*Nytt bostads-
område växer fram*

En plats för alla

Evenemang oktober–december

FALUN

/I detta nummer

Foto: Ulf Palm

En plats för alla. Sid 4–5

Foto: Ulf Palm

Bygemenskap. Sid 6

Foto: Ulf Palm

Vildvattenpark har öppnat. Sid 12

Foto: Arkiv

Stadsbiblioteket jubilerar. Sid 14

Foto: Magnus Ståhlberg

Viktiga vikarier. Sid 10

Foto: Kari Östning

Möjligheter att läsa vidare. Sid 18

En timme går fort när man har roligt. – Jag lär mig nya ord varje gång, säger Ibrahim från Eritrea (i mitten).

Språkcafé i stadsbiblioteket – enkel och lätttsam språkträning

Varje tisdag - klockan 14.30 till 15.30 - är du som vill få en pratstund och få nya vänner, välkommen till Språkcaféet på andra våningen i stadsbiblioteket. I snart två år har biblioteket upplåtit lokaler för språkcafé-verksamhet med olika aktörer.

TEXT: AGNETA BARLE FOTO: MAGNUS STÅHLBERG

■ **INTEGRATION/** Nu samarbetar biblioteket med AlphaCE, ett konsultföretag som bland annat erbjuder SFI-verksamhet.

– Integration är viktigt från båda håll. Jag ser språkcaféet som en dörröppnare och en bro mellan människor. Vi vill nå alla, både de som är nyfikna på andra kulturer och de som vill träna upp sin svenska. Här pratar vi bara svenska och lär känna folk på ett enkelt och roligt sätt. Min roll är att ta fram diskussionsfrågor och vara länken mellan oss och biblioteket, som sköter det praktiska, säger Maria Jonsson, SFI-lärare från AlphaCE.

Maria Norberg är bibliotekarie på stadsbiblioteket och har tagit över ansvaret efter en kollega.

– Våra lokaler upplåter vi gärna för verksamheter som denna. Vi är en naturlig

mötesplats och välkomnar det här samarbetet. Jag öppnar upp och släpper in, fixar lite fika och annat praktiskt. Jag tror att detta kan bli en plattform för oss att jobba vidare med, säger hon.

Bestämda samtalsämnen

Drygt 20 personer sluter upp den här tisdagen. Somliga verkar redan hemtama, andra ser lite mer avvaktande ut. Maria Jonsson hälsar välkommen och hänvisar deltagarna till de olika borden. Det är viktigt att det finns en svensk vid varje bord som driver samtalet framåt.

– Slå er ner och ta gärna lite fika. Hoppas ni ska få en trevlig stund. Jag kommer att dela ut lappar med ämnen ni kan diskutera.

Runt ett av borden sitter tre kvinnor och två män, de har redan börjat tala om det kommande valet. De kommer från Syrien, Somalia, Iran och Sverige, men samtalet förs på svenska.

Ibland tar man till engelska, men man är snabbt tillbaka i svenskan. Margareta Carlsson lyssnar och bygger på deras meningar när det behövs.

– Det är ett sätt för mig att bekräfta att jag uppfattat vad de har sagt. Det ska ju vara en dialog, det är viktigt. Det är bra att Maria ger oss förslag på samtalsämnen. Jag lär mig

SFI-läraren Maria Jonsson är länken mellan biblioteket och det samverkande konsultföretaget.

en massa spännande saker – kulturskillnader, maträtter, andra seder och bruk. Det ger mig så mycket att gå hit.

Ett gäng diskuterar vad som är bra och inte bra med Falun.

– Det finns bra skolor här, säger en ung man som vill bli bilmekaniker.

– Naturen är fantastisk. Här finns så mycket bär och svamp som alla får plocka! säger en kvinna från Bulgarien.

– Det kan vara svårt att få tag på en läkare när man behöver det, konstaterar en man från Syrien.

Ökat självförtroende

Alla lyssnar aktivt, ger varandra talutrymme och vet att det är okej att säga fel. Stämningen är god och skratten många. Det viktiga är att man vågar prata, släppa sin inre kritiker och ge sig ut i samtalet. Sakta men säkert växer självförtroendet.

Ibrahim från Eritrea gillar att gå till Språkcaféet:

– Jag vill prata svenska med andra. Det är kul att träffa folk jag aldrig pratat med förut.

Undersköterskan Marian håller med:

– Jag utvecklar min svenska här. Jag kan slappna av och bara prata på. Jag tycker fler ska avsätta en timme och komma hit varje tisdag. ■

I Nedre Norslund finns en plats för alla

I bostadsområdet Nedre Norslund bor det människor med många olika nationaliteter. Satsningen på den nya näridrottsplatsen NeNoCourt har skapat en gemenskap, där personer med olika bakgrund och från olika generationer, kan mötas och ha kul på ett enkelt sätt.

- NeNoCourt har blivit **en populär samlingsplats för alla**, även om det framförallt är barn och ungdomar som sparkar fotboll eller håller igång på annat sätt. Alla är nogna med att stor som liten ska få vara med, säger Sofia Tornberg, bovärdschef på det kommunala bostadsbolaget Kopparstaden.

TEXT: ANDERS NORIN FOTO: ULF PALM

■ **FRITID/** De fyra senaste åren har hon haft Nedre Norslund som sin arbetsplats. Under den tiden har Sofia hunnit med att skapa många kontakter med de boende i området.

– Jag måste säga att det är himla lätt att få kontakter med barn och deras föräldrar. Alla har ett sådant stort hjärta. I området finns också en otrolig kraft för att vara med och förändra och skapa en bättre miljö för alla, säger Sofia Tornberg.

När vi träffar henne vid NeNoCourt, som ligger vid korsningen Kopparvägen och Vallavägen, dröjer det inte länge förrän hon är omringad av barn- och ungdomar som bara vill prata en stund eller fråga något.

– Visst är det många som känner igen mig och ropar på mig, men det är bara roligt. Det är viktigt att ha en bra kontakt med de boende, säger Sofia Tornberg.

Breddens IF finns varje onsdag på plats i bostadsområdet. Här är det Rannely Walve och Linnea Fransson som leder en lek.

Med utsikt över Runn

Nedre Norslund är ett stort bostadsområde med 270 lägenheter. Området ligger på en svag sluttning och många av lägenheterna har därför

en bra utsikt över Runn och Faluns södra delar. I nuläget är det också många stora familjer som bor i det barnvänliga området, vilket gör att 40 procent av de boende i området är mellan 0–19 år. I många av Kopparstadens andra bostadsområden är siffran 20–25 procent.

– Nedre Norslund har ju haft en tråkig stämpel på sig att vara ett problemområde. Men jag tycker inte att det påståendet stämmer. Visst finns det fortfarande visst utanförskap att jobba vidare med, men här finns också mängder av människor som är öppna och glada och som älskar gemenskap, säger Sofia Tornberg.

Inspirerande utemiljö ska skapas

I satsningen på att ändra på områdets rykte pågår ett arbete med att skapa en mer inspirerande utemiljö.

Svanskull är en populär lek, och alla får vara med. Liten som stor.

Näridrottsplatsen NeNoCourt, som invigdes i slutet på augusti ifjol, var den första och viktiga pusselbiten att få till. Courten ska uppmuntra till rörelse, glädje och gemenskap.

Satsningen gjordes i samarbete mellan Kopparstaden, Breddens IF och Dalarnas idrottsförbund.

– Redan veckorna innan invigningen såg vi hur populärt stället här skulle bli. Det är folk här jämt, och vi har sett att antalet barn och ungdomar som bara sitter och hänger inne i bostadsområdet sjunkit radikalt. För många barn och unga här i området har courten blivit en hemmaplan att vara stolt över. Många barn och ungdomar har inte möjligheten att åka i väg och träna med någon klubb. Här spelas det matcher hela tiden, säger Sofia Tornberg.

Förra sommaren byggdes också en basketplan och en boulebana i området. Nu har

Kopparstaden fått en miljon kronor från staten att utveckla området ytterligare.

– Just nu bygger vi både ett utegym och en springbana runt NeNoCourt. Vi rustar basketplanen, skapar en mötesplats för alla, det blir mer grönytor och belysning så att området upplevs som tryggt. Sedan har vi även handlat upp ett konstverk där de boende i området varit med i utvärderingsprocessen. Konstverket heter ”Gula hoppet” och är framtaget av konstnären Cathrine Kullberg, säger Sofia Tornberg.

Breddens IF gör ett jättejobb

För barnen- och ungdomarna i området spelar även Breddens IF en viktig del. Varje onsdag kommer representanter från klubben och leder olika aktiviteter. Kubb och ”svanskull” är populära aktiviteter den här kvällen.

Sofia Tornberg är bovärdschef på Kopparstaden och tillbringar mycket av sin tid i Nedre Norslund, där hon genom årens lopp blivit ett känt ansikte. Det är ofta som barn- och ungdomar kommer fram för att bara prata en stund eller fråga något.

– Vi är väldigt nöjda med uppslutningen. I våras hade vi väl ett snitt på 35–40 barn vid träffarna, som mest hade vi 62. Det finns en enorm energi i området och det är kul att Kopparstaden valt att satsa som man gjort. Satsningen är viktig och betydelsefull för området, säger Drago Vuckovac i Breddens IF.

Det är också klart att Breddens IF kommer att finnas i området under vinterperioden.

– Nu har vi äntligen kunnat köpa in skridskor och skidor, som vi har velat länge. Kopparstaden kommer att preparera ett skidspår och även se till att det finns en isyta att åka skridskor på, säger Drago Vuckovac i Breddens IF och fortsätter:

– När vi gjorde ett test här ifjol, var det 20-talet barn som provade på att åka skidor, trots att de knappt sett snö tidigare. Det kommer nog att bli full fart den här gången också. ■

Aspeboda utanför Falun består av ett kluster av byar. Oavsett om man talar med Bertil Vikman, 93 år, eller Tilde Bolinder, 8 år, så är de överens – Aspeboda är **den perfekta platsen** att bo på.

TEXT: KARI ÖSTNING FOTO: ULF PALM

ASPEBODA – *Samhörighet genom byggemenskap*

Bertil Vikman är 93 år och har bott i Aspeboda i så gott som hela sitt liv. Han är årets Aspebodabo.

Aspeboda har ingen riktig centralort utan består av flera mindre byar som tillsammans bildar Aspeboda.

■ **BO OCH LEVA/** Tilde Bolinder bor i byn Olsbacka och går i årskurs två på Aspebodaskola.

– Jag gillar Olsbacka, man har roligt, vi har en gräsmatta man kan springa ut på, säger hon.

– Vår altandörr är sönder just nu så man får gå ut genom fönstret om man ska ut, men det är kul, när jag är ledig rider jag med min häst, säger klasskompisen Tyra Västerlund.

Dalarnas centrum

Bertil Vikman är född och uppvuxen i Aspeboda. Förutom under 12 år då han bodde i Borlänge, har han bott i Aspeboda hela sitt liv. Han vill inte ha det på något annat vis heller.

– Det är Dalarnas centrum hävdar jag. Det är 12 kilometer till Falun och 12 kilometer till Borlänge, Dalarnas största städer. Förbindelsen med Falun och bussarna som går är fantastisk, säger Bertil Vikman.

Det enda han i dagsläget saknar i Aspeboda

är några äldre män att umgås med.

– Jag trivs bra, det blir ju så eftersom jag är uppväxt här. Jag är ju så pass igång trots att jag är 93 år, jag kör fortfarande bil och det är skönt så länge det går, säger Bertil.

På landet men nära till allt

Det Bertil uppskattar är just närheten till staden trots att han bor på landet.

– När jag växte upp hade vi inte så mycket förbindelser. Det var ju Björbospåret, det invigdes i början av 1900-talet och var väl igång till 60-talet. Det gick ju två turer varje dag, passade inte det så fick man lifta med mjölk bilen, berättar Bertil.

Att flytta till något annat ställe har inte varit något alternativ för honom.

– Nej, det är nog lite svårt. Jag har ju rötterna här och det är svårt att slita upp dem. Det är så fin natur här. Det är lugnt och bra här ute, det är skönt att bo här och jag har jättebra grannar.

"Det är Dalarnas centrum hävdar jag. Det är 12 kilometer till Falun och 12 kilometer till Borlänge, Dalarnas största städer"

– Bertil Vikman

Sjuder av liv

Vid Aspeboda skola är det full fart. Mellanstadiet har idrottsdag med olika aktiviteter inplanerade. De yngre barnen i årskurs två har en solros på väggen i klassrummet.

– Vi håller på att lära oss hur solrosen kan växa av ett frö, dö, och sedan växa upp igen, säger Hannes Snellman.

– Jag tycker att matte är roligast, berättar Ebba Lorens.

Ebba bor i Stråtjärn där hon har hästar på sommaren, då brukar hon rida också.

– Jag har en kanin, höns och en hund också, berättar Lilly Johansson.

Naturen är en gemensam nämnare både för stora och små i Aspeboda.

– Oftast brukar jag klättra i träd, säger Pelle Bärwolf.

– Jag bor i Lilla Aspeboda, det som är bra är att man har nära till kompisar. Teo är min bästa vän och vi brukar spela spel

På Aspeboda skola sjuder det av liv. Här är det årskurs 2 som lär sig om solrosens livscykel.

hemma hos honom. Mitt favoritdjur är ormar, säger Karl Falkman.

Håller bygden samman

Golfbana, ridklubb, hembygdsförening och intresseförening. Det finns mycket att engagera sig i om man vill i Aspeboda.

– Det som är speciellt är att det inte finns någon riktig kärna utan det är en utspridd gammal socken. Hinsnoret och centrala Aspeboda och sedan hela vägen upp mot Brunsbo. Det är många små byar. Det är inte alltid lätt att hitta en gemensam sak för byn eftersom många bor på så många olika ställen, men folk är väldigt aktiva, säger Marc Meijer, ordförande i intresseföreningen.

Aspebodadagen anordnades för första gången i år, det lockade många besökare och blev ett lyckat arrangemang. Intresseföreningen bildades så sent som för fem år sedan, men är väldigt aktiv.

– Vi försöker också lyfta olika saker från politiken som kommer in i byn, och vi lyfter även saker från oss till kommunen. Och, vi samverkar med andra orters intresseföreningar också, säger Marc Meijer.

Att hålla föreningslivet vid liv på landsbygden är viktigt anser han, samtidigt som det i Aspeboda är svårt att hitta de som vill engagera sig i föreningslivet, precis som det är svårt över hela landet.

– Vi försöker se utifrån behov när det gäller kommunutvecklingspengarna. En sagostig är på gång just nu.

Ridklubben för alla

Aspeboda Ridklubb hade på 70-talet ett ponnylag i SM. Idag är verksamheten lite bredare och engagerar ett 60-tal medlemmar.

– Det är många kallblod och ridtravare, vi är en väldigt prestigelös klubb. Vi är inte en tävlingsklubb utan vi är verkligen en

Amanda Gustafsson och Johanna Andersson är två av Aspeboda Ridklubbs engagerade medlemmar.

hobbyklubb. En gång per år arrangerar vi nationaldagsdressyr och får på så vis in pengar till ridklubben, säger Johanna Andersson.

Klubben har ingen ridskoleverksamhet med lektioner utan hästarna ägs privat och så kommer olika tränare och hjälper till. Det finns därför heller inget klubbstall, men däremot en riktigt fin riddbana där både träningar och tävlingar hålls.

– Vi byggde om staketet förra sommaren och vi fick kommunalpengar som vi fixade parkeringen för, säger Amanda Gustafsson.

Att ridklubben är för alla som vill engagera sig märks just på engagemanget. Banan är nyharvad, hindren nymålade och vattentankar för att spola banan har ordnats av medlemmarna själva.

– Jag tror det betyder mycket för de här icke satsande ryttarna som känner att de inte har en tillhörighet i någon annan klubb. Och det betyder mycket för byn, många är stöttemedlemmar, det är jätteroligt, säger Johanna Andersson. ■

Företagarveckan firar tio år

Det blir extra mycket att ta del av på årets Företagarvecka då det tioårsjubileum. En av nyheterna är en yrkesmässa för elever i årskurs åtta, och den uppskattade stjärnlunchen återkommer såklart även i år.

TEXT: KARI ÖSTNING

■ **FÖRETAGANDE/** Årets Företagarvecka i Falun sker mellan den 12–16 november.

– Jag ser verkligen fram emot årets vecka, att mötas, inspireras och att jobba tillsammans, säger näringslivschefen Linda Wallin.

Årets tema på Företagarveckan är också Jobba tillsammans. Linda Wallin lovar att årets företagarvecka både blir något att se fram emot och som man kommer ihåg efteråt.

Yrkesmässa

Många elever i årskurs åtta håller på att göra sina val inför framtidens yrkesliv. Yrkesmässan är en del av Företagarveckan och här kommer eleverna att kunna träffa företagare från Dalarna och personal från Falu kommun som kommer att berätta om sig själva och sina yrken.

Det finns en stor kunskapsbrist hos ungdomar idag om yrkeslivet och vägen till ett jobb i Dalarna. Yrkesmässan pågår under onsdagen den 14 november på Kulturhuset tio14.

Givande seminarier

Vidare bjuder Företagsveckan i år på en rad olika seminarier, bland annat kommer föreläsare från exempelvis Speedbusiness och bloggaren och entreprenören Isabella "Blondinbella" Löwengrip, av Veckans Affärer utsedd till näringslivets mäktigaste kvinna 2018, att gästa Falun.

Stjärnlunch

Stjärnlunchen är ett samarbete mellan i princip alla näringslivskontor i Dalarna och Dalarna Business. Dalarna Business är en förening av och för företag i Dalarna. Stjärnlunchen är för hela Dalarnas företagare. Läs mer om företagarveckan på: www.falun.se ■

Fredrik Timeus, kommunens nya inflyttarlots, är en av dem som varit med och arbetat fram den nya mässan för nyinflyttade.

Nytt evenemang skapas för nyinflyttade

Är du nyinflyttad till Falun eller känner dig nyinflyttad? Då ska du besöka vår nya mässa, som arrangeras lördagen den 20 oktober, där du får lära känna din kommun bättre och där du också kan göra nya bekantskaper.

TEXT: ANDERS NORIN FOTO: KARI ÖSTNING

■ **EVENEMANG/** – Det är första gången som vi kör det här evenemanget. Vi vill på det här sättet välkomna personer som flyttat till Falun. Tidigare har vi haft en busstur för nyinflyttade, nu vill vi kunna bjuda på mer än så. Vi kör därför efter ett helt nytt koncept, som dessutom blir mera tillgängligt för alla, stora som små, säger Fredrik Timeus, kommunens inflyttarlots.

Evenemanget riktar sig främst till nyinflyttade till Falun, men även för de som vill lära känna sin bostadsort lite bättre.

Bjuds på olika aktiviteter

På mässan kommer det att bland annat ges information om staden, det blir aktiviteter för barnen, guidad stadsvandring i trästaden Elsborg ledd av dalaguiden Mona Anestedt och en busstur genom Falun där resenärerna får se några av stadens pärlor men även praktiska platser att känna till. Guide på bussturen är kommunens världsarvssamordnare Christina Staberg.

– Vi har valt att ha mässan på en lördag, så att alla kan vara med. Mässan hålls i Kulturhuset tio14, vilket gör att det blir enkelt för alla att kunna ta sig dit. Det är begränsat med platser både på bussturen och den guidade stadsvandringen och anmälan görs på plats. Mässan och aktiviteterna är förstås gratis, säger Fredrik Timeus och fortsätter:

– Slår det här väl ut, som vi både hoppas och tror, räknar vi med att komma tillbaka med ett liknande evenemang under nästa år. ■

PROGRAM

Kulturhuset tio14, lördag 20 oktober, för alla nyinflyttade.

10.00–14.00: Mässa, fika och olika aktiviteter i foajén.

11.00–12.00: Busstur runt stan.

13.00–14.00: Guidad stadsvandring.

Med reservation för ändringar. Se detaljerat program på falun.se/nyifalun

Hedvig ska dokumentera landsbygden

Om ni ser Hedvig Zillén gå runt och fotografera i Falu kommun så kan vi berätta att hon inte håller på med något hemligt spaningsuppdrag. Hedvig Zillén är nyanställd kommunantikvarie och kommer att uppdatera och modernisera "Falubygden berättar".

TEXT OCH FOTO: KARI ÖSTNING

■ **MIN VARDAG/** Falubygden berättar är kulturmiljöprogram för Falu kommuns landsbygd. Senast kulturmiljön på landsbygden i Falu kommun dokumenterades var 1998. Nu är det alltså dags igen.

– Jag ska undersöka de utpekade miljöerna i det gamla programmet och titta på både enskilda byggnader och områden. Men, jag ska också dokumentera vad som hänt i de här utpekade miljöerna sedan den förra dokumenteringen gjordes, säger Hedvig Zillén.

Hon har just landat i Falun på sin tjänst som är en projektanställning i ett och ett halvt år. Men redan nu har Hedvig börjat fundera över sitt projekt.

– Jag funderar på om det finns några kategorier av kulturmiljöer som inte finns med i den här dokumentationen, exempelvis miljöer som brukats av kvinnor eller det moderna kulturarvet. Kanske är de underrepresenterade, säger hon.

Från papper till digital produktion

Den förra dokumentationen blev en bok med fin översikt. Men det jobb som Hedvig nu gör är tänkt att främst bli en digital produkt, eventuellt även en tryckt.

Det har hänt en del sedan den förra utgåvan gjordes, bland annat har plan- och bygglagen förändrats. Hedvig Zillén tar nu avstamp i nuvarande plan- och bygglag så att de kategorier som används ska vara förankrade i gällande lagstiftning.

↑ Hedvig Zillén ser fram emot allt hon kommer få se och uppleva.

Dokumentationen kommer sedan att vara vägledande för bland annat arbete med detaljplaner och bygglov.

Söker kontakt

Hedvig Zillén söker nu kontakt med olika föreningar och personer som kan hjälpa till med uppgifter.

– Nu i början är det strategiskt arbete med att lägga upp hur jag kommer att jobba, men sedan kommer jag att vara ute mycket i fält på landsbygden och de mindre orterna och dokumentera. Jag hoppas få dialog med till exempel hembygdsföreningar.

Den nya dokumentationen av kulturmiljön görs för att ha ett aktuellt underlag för exempelvis plan- och bygglovsfrågor, men även för att pedagogiskt kunna vara lätt-navigerat för Faluborna.

– Faluborna ska känna sig stolta över sin kommun, säger Hedvig Zillén.

Intressant industrilandskap

Det gamla gruvsamhället har satt sin prägel på hur landsbygden ser ut och vilka näringar som finns i kommunen.

– Det finns ett industrilandskap kring tätorten och bergsmansgårdarna. Det är en av de saker jag ska fördjupa mig i. Gruvnäringen är en viktig del för förståelsen av falu byggnadshistoria, men det finns massor av olika typer av miljöer och det är ju en väldigt stor kommun.

Just att verkligen lära känna en bygd, fördjupa sig i den och få bidra till att uppmärksamma miljöerna och vad de förmedlar gjorde att Hedvig sökte tjänsten. Hon har under det senaste året jobbat mestadels med kulturmiljöprogram i Karlstad. Nu har hon just flyttat till Norr Lindberg och pendlar till jobbet i Falun.

– Jag trivs jättebra i Dalarna och är väldigt glad över att jag fått det här jobbet.

Ser fram emot upplevelser

Arbetet är precis i sin linda, men strax kan du möta Hedvig ute på landsbygden, det ser hon fram emot.

– Allt jag kommer att få se och uppleva på landsbygden och i de mindre tätorterna ser jag fram emot, men också att lära känna Falubygden. ■

/Hedvig Zillén

Ålder: 28 år

Intressen: Konst, musik och litteratur

Vad hon gör en ledig söndag: Läser tidningen, äter pannkakor, hänger lite i trädgården och kanske planterar om någon växt, läser eller tittar på film.

Utan vikarier stannnar kommunens verksamheter

Utan vikarier skulle flera av kommunens verksamheter inte fungera. De behövs överallt – inte minst inom förskolan, vård och omsorg för att ersätta den ordinarie personalen. Därför drog kommunens Bemanningscenter igång kampanjen "Världens viktigaste vikarier" för att rekrytera fler vikarier.

TEXT: AGNETA BARLE FOTO: MAGNUS STÅHLBERG

■ **ARBETE/** Robert Hagman jobbar som timvikarie på Hemtjänsten Tisken Väst. Han hade väl tänkt sig en annan yrkesbana, men efter ett drygt års arbetslöshet, såg han på kommunens hemsida (falun.se) att det omgående behövdes vikarier.

– Jag ville jobba med människor så jag sökte. Kommunen svarade direkt och ville träffa mig. Det blev en gruppintervju och ett test som gick bra, för jag fick först ett tre månaders vikariat som förlängdes över sommaren. Att jag hade körkort var en bonus. *Vad är bäst med jobbet?*

– Alla människor jag får träffa. Det är fantastiskt när kunden lyser upp och vi skrattar tillsammans. Jag känner mig mycket säkrare i min roll och har vuxit som person. Jag trivs med min chef och arbetsgruppen. Det var tur att jag tog det där steget. Nu vill jag fortsätta inom hemtjänsten och så småningom utbilda mig till undersköterska.

Fantastiska vikarier

Roberts chef, Linda Andersson, är en av flera enhetschefer som rekryterat vikarier ute på stan i samband med kampanjen. Hon gläds åt att vikarierna trivs och vill fortsätta jobba på hennes enhet.

– Vissa av vikarierna har aldrig arbetat inom hemtjänsten tidigare, men under sommaren bestämt sig för att läsa vidare och utveckla sig inom omvårdnad. Vår ordinarie personal har tagit väl hand om vikarierna och gett dem fin vägledning. Något som också berikat vår enhet är våra vikarier från andra länder. Vi har lärt oss mycket av varandra och det är utvecklande för enheten.

Lyfta yrkets status

Jennie Nyström är bemanningsassistent och i januari fick hon uppdraget att rekrytera sommarvikarier till omvårdnadsförvaltningen och delar av socialförvaltningen (LSS och vuxensektionen). Det landade i rekryteringskampanjen "Världens viktigaste vikarier".

– Bristen på vikarier inom vårddyrken är stor och vi ville visa vilket viktigt yrke det är och att här finns jobb att söka. Vi besökte alla gymnasieskolor, hade en monter på Svenska skidspelet, bjöd in till öppet hus med mera.

Att ha körkort är en klar bonus inom hemtjänsten. Robert Hagman på väg ut till en kund.

Det gick över förväntan. Det kom över 50 personer till den första drop in-rekryteringen och av dessa anställdes 25 sommarvikarier.

Efter ytterligare en rekrytering anställdes 15 till som alla hade körkort.

– Vi har upplevt att det varit en lugn sommar med få avhopp. Vi märkte att kampanjen funkade väldigt bra, så nu har vi vidareutvecklat den att gälla fler yrkeskategorier, säger Jennie Nyström

Göra nytta

Den 9 juni började Salina Berg ett sommarvikariat som assistent på servicebostaden Slättalägenheterna. Hon hade jobbat med liknande uppgifter på ett gruppboende i Ludvika och är utbildad assistent inom funktionsnedsättningsområdet.

– Det är det här jag vill hålla på med. Jag känner att jag gör nytta och det är så kul att se glädjen i kundernas ögon. Vikariatet går ut snart men jag har sökt en fast tjänst här, säger hon.

Vid gungorna på förskolan Sägmyra står Andreas Englund, omgiven av ungar. Nu är han inne på fjärde veckan som vikarie just här, men han arbetar i hela kommunen.

Han hade jobbat inom industrin i flera år tidigare, så det första vikariatet i förskolan såg han mer som en språngräda till nästa jobb.

– Men så blev jag fast! Jag är väl inte direkt förvånad, jag har ju egna barn, men jag visste ju inte exakt hur det var att jobba i förskolan. Jag blev positivt överraskad - och här finns det ju jobb.

Andreas Englund gillar verkligen sitt jobb och uppskattar att dagarna är så olika. Ena

"Jag ville jobba med människor så jag sökte. Kommunen svarade direkt och ville träffa mig."

– Robert Hagman

dagen sitter han ritar och sjunger med barnen, nästa dag är de ute i skogen på upptäcktsfärd.

– Att följa hur barnen utvecklas och lär sig nya saker är fantastiskt. Det bästa med att jobba som vikarie är att man får vara med barnen hela tiden. Jag tycker att fler ska göra som jag och våga testa något helt annat. ■

/Sök ett jobb!

STÄDARE Fyllt 18 år. Dokumenterad yrkeserfarenhet inom verksamhetsområdet, datorvana, god förmåga att uttrycka sig i tal och skrift svenska.

KOCK/KÖKSANSVARIG Fyllt 18 år. Dokumenterad yrkeserfarenhet inom verksamhetsområdet, datorvana, god förmåga att uttrycka sig i tal och skrift svenska.

UNDERSKÖTERSKA/VÅRDBITRÄDE Fyllt 18 år. Dator- och mobilvana, god förmåga att uttrycka sig i tal och skrift svenska (detta yrke får man testa på som utbildad i 250 dagar.)

OMSORGSASSISTENT/BOENDESTÖDJARE Fyllt 18 år. Viss kunskap att kunna tillaga lättare måltider, god förmåga att uttrycka sig i tal och skrift svenska. (Detta yrke får man testa på som utbildad i 250 dagar.)

BARNSKÖTARE Fyllt 18 år. Personliga egenskaper som krävs är: stabil, empatisk förmåga, lojal och serviceinriktad, god förmåga att uttrycka sig i tal och skrift svenska.

För att söka till oss går man in på falun.se/ledigajobb. Om du behöver fler uppgifter så hör av dig på tel. 023-830 00

Sovrummet i visningslägenheten med en mängd tekniska hjälpmedel som underlättar för den äldre.

Via en kamera kan du se vem som står utanför dörren i din läsplatta, och välja om du vill släppa in personen.

Katarina Nordin Kajblad från LD-hjälpmedel och Bengt Tibbling Kopparstaden diskuterade nyttan med teknik för äldre och förevisade hur det fungerar.

Teknik för äldre – vad skulle underlätta för dig eller din anhörig?

Skulle det vara bra med timer på spisen, en kamera utanför entrédörren, ett armband som automatiskt larmar när du ramlar eller ett meddelande om din anhörig inte rört sig på länge? Nu finns en visningslägenhet i Falun där du kan se teknik som kan *hjälpa äldre i vardagen*, och som du kan köpa själv.

TEXT OCH FOTO: PETER DAHLKVIST

■ **TEKNIK/** – Det här är enkel teknik som privatpersoner själva kan köpa och ett komplement till det som man kan få de vanliga vägarna via exempelvis kommunen och landstinget, säger Bengt Tibbling, ansvarig för fastighets-IT på Kopparstaden och fortsätter:
– Det är också billig teknik som lampstyrning

från vanliga leverantörer och vi har gjort det så att folk ska kunna sätta upp det själva.

I lägenheten finns en mängd olika tekniska hjälpmedel som armband/klocka som automatiskt larmar när du ramlar och inte trycker av inom 20 sekunder. En kamera där du kan se vem som står utanför dörren i din läsplatta, innan du väljer att öppna dörren. Olika styrningar av belysning och lås via röst, mobiltelefon eller läsplatta. Spisvakt som lär sig det normala rörelsemönstret och stänger av eller larmar om det bryts. Enkla och smarta telefoner. Nattkamera och olika sensorer som känner av rörelse och att det är låst, med mera.

Visningslägenheten finns på trygghetsboendet Smedjan i Falun, och är en del av

"Vi har gjort det så att folk ska kunna sätta upp det själv"

– Bengt Tibbling

satsningen Smartare Hem som är ett samarbete mellan Kopparstaden, Falu kommun, Region Dalarna och LD-hjälpmedel. Är du intresserad att komma och titta i visningslägenheten så kontakta någon av ovanstående. ■

/Målet med visningslägenheten

- Visa smarta produkter som finns för den boende att på egen hand kunna skapa ett tryggare och smartare boende.
- Bidra till förbättrad hälsa bland äldre i Falun – med extra hänsyn taget till trygghet och personsador.
- Bidra till att efterfrågan av produkter ökar, och på det sättet påverka utbudet på marknaden.

Statliga pengar till välfärdsteknik

Falu kommun har fått ett statligt bidrag på 2 miljoner kronor till välfärdsteknik. Omvårdnadsnämnden har beslutat att använda pengarna till att bland annat ge personer i vård- och omsorgsboende och personer med hemtjänst, tillgång till internet och möjlighet att få hjälp att ta del av det digitala utbud som finns.

TEXT: PETER DAHLKVIST

■ **VÄLFÄRD/** – Vi vill göra det möjligt för boende och anhöriga att enkelt ansluta på vård

och omsorgsboende till internet och kunna ta del av det utbud som finns. Det här kan vara ett sätt att få en gemenskap över generationsgränserna, hitta en social gemenskap på distans och kunna följa med i det som händer i sociala medier, säger Jonas Hampus, sektionschef, omvårdnadsförvaltningen Falu kommun.

När det gäller möjligheten att låna utrustning så handlar det enligt Jonas Hampus att försöka bryta ett digitalt utanförskap. Den som är intresserad och vill lära sig att ta del av det utbud som finns på internet, ska enkelt kunna bli visad och få prova på.

"De två miljoner kronor vi fått ska vara förbrukade innan årsskiftet."

– Jonas Hampus

Vilka är det som kommer att kunna nyttja tekniken?

– Först och främst så ska allt vi gör komma till nytta för Falubon. I det här fallet Falubor som kommer i kontakt med kommunens verksamheter som finns inom äldre- och funktionshinderområdet. Det är träffpunkter, dagverksamheter, hemtjänst, boendestöd, vård- och omsorgsboenden och boende med stöd och service enligt LSS, säger Jonas Hampus.

När finns tekniken och hjälpen att tillgå?

– Vi är fortfarande i planeringsstadiet och vi kommer att göra så mycket vi hinner innan året är slut. De två miljoner kronor vi fått ska vara förbrukade innan årsskiftet. ■

Stilstudie på Anna Seitz som tyckte det var roligt med forspaddling men lite svårt att åka åt rätt håll. Här försöker hon undvika bakvattnet och komma rätt in i forsen.

DRÖMMEN BLEV SANN –

Falu Vildvattenpark har öppnat

Bo-Marcus Lidström har länge drömt om en konstgjord fors för kanotpaddling, och nu är den unika anläggningen i Främby i drift. Tanken är att **revolutionera kanotsporten** för både idrottare, besökare och publik.

– Det känns riktigt bra, konceptet funkade från första början och alla som testar har ett stort leende på läpparna, säger Bo-Marcus Lidström.

TEXT: PETER DAHLKVIST FOTO: ULF PALM

■ **ÄVENTYR/** Bortom gamla Scaniafabriken i Främby, finns nu Falu Vildvattenpark. Här finns en konstgjord sjö, en fors med hinder och portar, reception, kafé, omklädningsrum och tre uthyringsstugor för övernattnig.

Vi möts av en mjukt rundad och bred torrlagd betongränna som innehåller stenfyllda trälådor, och portar som hänger från wirar i luften. Tanken är att Falu kanotklubb ska kunna träna här nästan hela året, men också att hyra ut den spännande anläggningen till andra idrottare, företag, familjer och kompisgäng.

– Det är min idé från början tillsammans

med min fru. Vi har tittat på hur vi kan utveckla kanotidrotten och vi tror den här anläggningen helt kan revolutionera sporten. Det blir som när man flyttade in hockeyn från Runns is till en hockeyrink, säger Bo-Marcus Lidström.

Den enda i Skandinavien

Anläggningen, som är den enda i sitt slag i Skandinavien, har precis tagits i drift. Marken runt omkring är ännu inte klar och entreprenören Bo-Marcus har många idéer om att utveckla området med belysning, eventuellt förlänga forsen, bygga en naturläktare och på

“Vi tror den här anläggningen helt kan revolutionera sporten. Det blir som när man flyttade in hockeyn från Runns is till en hockeyrink”

– Bo-Marcus Lidström

det visat göra sporten mer publik.

– Jag ser det som turism, som i en skid-anläggning och en kommande stor publik-sport. Vi har börjat på ett enkelt sätt, försökt att hålla nere kostnaderna och är jättenöjda med det vi har. Men vi kommer göra klart alla markarbeten runtomkring och jobba vidare med att utveckla området.

Många engagerade

Anläggningen är helt privatägd och finansierad av delägare och folk som vill satsa pengar genom så kallad crowdfunding. Cirka 10 miljoner kronor har Falu Vildvattenpark kostat hittills. 131 investerare har satsat från 4 000 kronor till över en miljon kronor var, och är delägare i arenan. Både Bo-Marcus Lidström och Falu kanotklubb är delägare.

Falu kanotklubb har också fått ett bidrag av Falu kommun på totalt 300 000 kronor för åren 2018–2020, för att bland annat marknadsföra Falun och ge grundskoleelever möjligheten att testa forspaddling. Klubben har tillsammans med Bo-Marcus jobbat fram en bra bana som kan fungera för både nybörjaren och för avancerad kanotslalom.

– Ja, väldigt många från klubben har lagt ner mycket tid att få forsen bra, även om vissa justeringar kommer att göras är det redan riktigt bra, säger Bo-Marcus Lidström.

Bo-Marcus Lidström visar Anna och Alexander Seitz hur man tar sig ner genom forsén. Först från land och sedan när de är i forsén, och försöker hitta bästa vägen förbi hindren.

Totalt 160 meter fors och damm kan du nu färdas på vid Falu Vildvattenpark. Parken bjuder på något för alla nivåer av forspaddlare. Här kommer Falu kanotklubb att träna under nästa hela året och låta Faluns grundskoleelever prova på forspaddling.

På plats den här dagen är Alexander och Anna Seitz från München i Tyskland. Anna härstammar från Falun och paret är här för att besöka hennes föräldrar.

– Ja, vi hörde att vildvattenparken hade öppnat, så vi ville åka förbi och testa, säger Anna Seitz.

Efter påtagning av våtdräkter, flytvästar och hjälmar så får de var sin kanot. En uppblåsbar ganska stadig variant som de snarare sitter ovanpå än i. Skulle de mot förmodan välta så ramlar de ur, så man behöver inte kunna eskimåsväng. Anna och Alexander får testa balansen i dammen först och prova att välta.

/Falu Vildvattenpark

- Täcker en yta av cirka två hektar eller två fullstora fotbollsplaner.
- Längden på forsén inklusive dammen, är cirka 160 meter. Det finns möjlighet att bygga cirka 100 meter fors till.
- Innehåller ungefär lika mycket vatten som simhallen på Lugnet, cirka 2 500 kubikmeter. Vattnet renas med ett biologiskt reningsverk.
- Djupet varierar från några decimeter till 3,6 meter på det djupaste stället framför pumpen.
- Pumpens kapacitet är motsvarande cirka 20 badkar vatten i sekunden. Det går att montera fler pumpar.
- Här finns också reception, kafé, omklädningsrum och tre uthyrningsstugor för övernattnig.
- Byggekostnaden är cirka 10 miljoner kr.

Förvandlas av vattnet

Sedan kommer det mest spektakulära, vattnet släpps på. En stor pump med en meterstor turbin, förvandlar på bara ett par minuter betongrännan till en strid fors. Med en vattenmängd motsvarande 20 badkar i sekunden, lyfter pumpen vattnet från dammen, flera meter upp till forsén. Möjligheten finns att installera fler pumpar för att göra forsén vildare för mer avancerade åkare, men pumparna kostar över en miljon kronor per styck och ses därför som en framtida utvecklingsmöjlighet.

När vattnet är påkopplat förstår man hur det är uttänkt, det virvlar, bildas bakvatten och forsar runt träladorna som om de var stora stenar i en naturfors. Det känns helt klart som en utmaning att ta sig ner, även utan portar.

– Det är inte som forsränning i gummibåt, utan här paddlar man helt själv. Men det är faktiskt ganska enkelt att börja, människor som aldrig paddlat förut klarar av det och de lär sig väldigt fort. Efter ett tag brukar de bli lite mer avancerade och paddlar in i bakvattnet och surfar på vågor, säger Bo-Marcus Lidström.

Besökarna testar på forsén lite försiktigt i början. Bo-Marcus går bredvid och instruerar; ”vänd kanoten nu”, ”se till att du kommer ut längre”, ”snyggt, det där gjorde du bra”. Efter några turer är de mycket säkrare och vågar mer.

– Det var ganska enkelt, säger Alexander Seitz med ett leende.

– Ja, men jag tycker inte det var så lätt att åka åt rätt håll, säger Anna Seitz efter den tredje turen i forsén.

Båda är dock överens om att det var roligt och något de skulle kunna tänka sig att prova igen. ■

falun.se/naturkartan

Äventyret väntar

Ladda ned gratisappen Naturkartan!
Din guide till Faluns stigar, berg,
badplatser, fiskevatten, MTB-leder
och mycket annat.

Naturkartan

FALUN

Dalahästen på barnavdelningen har ända sedan starten varit barnens favorit. Är det någon som känner igen sig på bilden?

Kung Gustav VI Adolf och Olle Wingborg tittar på några av Dalasamlingens rariteter vid invigningen av stadsbiblioteket.

Bibliotekschefen Olle Wingborg vid det blivande stads-
huset och biblioteket 1967.

Arkivarie Elisabet Hemström och bibliotekschefen Karin Hane kikar in bilderna från invigningen av Stadsbiblioteket 1968.

50 år på samma plats! Det var nämligen den **21 november 1968**, som Stadsbiblioteket flyttade in i sina nuvarande lokaler vid Fisktorget. – Jag tror nog att de som var med vid invigningen för 50 år sedan, fortfarande skulle känna igen sig en hel del i lokalerna, säger Elisabet Hemström, som själv har arbetat på Stadsbiblioteket i mer än 40 år.

TEXT: ANDERS NORIN FOTO: ANDERS NORIN OCH STADSBIBLIOTEKETS ARKIV

50 år i samma lokaler – Stadsbiblioteket jubilerar

■ **JUBILEUM/** I november 1968 invigdes det nuvarande Stadsbiblioteket i Stadshuset som då var helt nybyggt. Kung Gustav VI Adolf var på plats vid biblioteksinvigningen och visades runt i de nya lokalerna av länsbibliotekarie Olle Wingborg, samtidigt som han fick ta del av några av Dalasamlingens rariteter. Det var en stor dag.

Stadsbiblioteket hade fått nya lokaler – i tre våningar – och bättre utrymmen för både barnavdelningen och Dalasamlingen liksom för de nya medierna: Rullband och kassetter.

Från en musikanläggning i utlåningsdisken kunde grammofonskivor spelas upp för 12 musiklyssnarplatser på övre våningen.

Ett nytt och modernt utlåningssystem med kamera infördes också. Dalasamlingen kompletterades med mikrofilm för släkt- och hembygdsvetenskap.

– Det var delvis ett nytänkande som fanns med i satsningen på och kring det nya biblioteket. Lyssnarplatser och utlåningssystemet var exempelvis något väldigt nytt. Mycket hände då och sedan har det ju fortsatt att hända väldigt mycket med det tekniska. Inte minst under de senaste åren, säger Karin Hane, bibliotekschef.

Mycket går att känna igen

Lokalerna är till stora delar lika som vid invigningen för 50 år sedan. Mycket går som sagt att känna igen.

– Så är det väl, men hyllorna som böckerna står på är till stora delar utbytta. Ljushallen har vi frigjort från hyllor för att den delen ska kunna användas på andra sätt. Möbler är utbytta även om de kända Arne Jacobsson-fåtöljerna finns kvar. In- och utlåningsdiskarna är mindre, säger Karin Hane.

Både Elisabet och Karin har arbetat inom biblioteksbranschen under många år.

– Jag var här på prao strax efter att biblioteket invigdes, men har haft stadsbiblioteket som min arbetsplats de senaste 40 åren, säger Elisabet Hemström, som i dag främst arbetar med arkivet och Dalasamlingen.

"Folk får i större utsträckning klara sig själva, även om vi självklart hjälper till när det behövs. Men en stor skillnad mot förr är väl också att bibliotekarierna inte styr vad folk ska läsa."

– Karin Hane

– Jag har arbetat på bibliotek sedan 1978 och här på stadsbiblioteket har jag varit sedan 1994, de senaste åren som bibliotekschef. Jag har varit med från de åren vi använde oss av pipande modem för att söka efter böcker fram till dagens moderna teknik, säger Karin Hane och skrattar.

Under 1980-talet genomgick biblioteket en ny stor förändring. Både utlåning och bokkatalog datoriserades. Mot slutet av 1990-talet kom internet.

Under 2000-talet har den digitala utvecklingen tagit ordentlig fart.

– Nu är allting digitalt. I vår databas finns det mesta, det är bara att söka på ett lätt sätt. Folk får i större utsträckning klara sig själva, även om vi självklart hjälper till när det behövs. Men en stor skillnad mot förr är väl också att bibliotekarierna inte styr vad folk ska läsa. Den fostrande attityden är borta, säger Karin Hane.

En verksamhet som också för-

ändrats i takt med tekniken är utlåningen av talböcker.

– Vi har gått från kassetter till att de som lånar ska kunna ladda hem böckerna själva, säger Karin Hane.

Första biblioteket i Falun kom 1801

Det första biblioteket för allmänheten i Falun ska ha inrättats redan 1801. En bergsman, Henric Gahn Fredriksson, lånade ut böcker på onsdagar och lördagar hemma hos sig. Gahn bodde i det gamla Falu Kuriren-huset på Slaggatan.

Året därpå flyttade biblioteket till handelsmannen Anders Lindström på Falugatan. 217 titlar fanns att välja emellan.

Under en stor del av 1800-talet var det annars två olika läsesällskap som höll öppet för läsning av tidskrifter och tidningar. Ett lånebibliotek fanns också.

Söndagen den 3 mars 1861 öppnades det nya allmänna lånebiblioteket i före detta Lancasterskolan i hörnet av Åsgatan/Kristinegatan. Mot en avgift av 75 öre om året fick man låna böcker varje söndagseftermiddag. 200 böcker fanns till utlåning.

Biblioteket kom att i slutet av 1800-talet flytta in i en skolsal i Östra folkskolan. Vid sekelskiftet fanns det även ett litet bibliotek som drevs i privat regi av tobakshandlare Wennberg vid Centralpalatset vid Stora torget.

På hösten 1908 bildades Faluallmänna bibliotek som flyttade till Sturegatan, där en läsestuga redan fanns. 1925 flyttade biblioteket till egna lokaler.

I början av 1930-talet beslöt Falu stad att köpa in den i före detta Bergsskolan vid Engelbrektsgränd, där ett Medborgarhus med bibliotek skulle inrymmas. Lokalerna stod färdiga 1936 och samma år fick biblioteket rang av stadsbibliotek.

– Dessutom ska vi komma ihåg alla de filialer som har funnits genom åren liksom alla skolbibliotek, säger Karin Hane. ■

/Stadsbiblioteket

PERSONAL

1968: 11 fast anställda, ca 10 timanställda och vikarier samt ett antal filial- och depåföreståndare.
1978: 14,25 tjänster på huvudbiblioteket, plus timanställda och filialföreståndare.
1988: 24 tjänster.
2018: Cirka 30 tjänster.

BOKBESTÅND

1968: 122 000 böcker i hela bibliotekssystemet (inkl. filialer och utlåningsstationer), varav ca 88 000 på huvudbiblioteket.
1978: 227 000 (hela bibliotekssystemet).
1988: 262 000 (hela bibliotekssystemet).
2018: 260 000 (hela bibliotekssystemet).

UTLÅNING

1968: 143 000 böcker.
1978: 266 500 på huvudbiblioteket, 415 500 i hela bibliotekssystemet.
1988: 197 000 på huvudbiblioteket, 303 500 i hela bibliotekssystemet.
2008: 468 800 (hela bibliotekssystemet).
2016: 411 000 (hela bibliotekssystemet).

Notera: Under de första tio åren i det nya biblioteket pekade sifforna uppåt. Uppgången i utlåningen runt 1978 berodde bl. a. på att biblioteket skaffade en bokbuss. Nedgången under senare år beror bl. a. på att utlåningsstationer och filialer lagts ner.

TREDJE ÅRET FÖR

"Handla rätt!"

Kampanjen verkar för ökad försäljning av hållbara tjänster och produkter, och drivs av Falu kommun tillsammans med handlare. I år kommer "Handla rätt!" att synas mer, med aktiviteter på stan och material för tydligare exponering i butik.

TEXT: PETER DAHLKVIST FOTO: THOMAS SUNDIN

■ **HÅLLBARHET/** – Det är väldigt inspirerande i år eftersom vi börjar få till ett bra koncept med en bra mix av olika butiker och utbud. Dessutom har vi fått en väldigt användbar kartfunktion med olika sätt att söka både butiker och utbud utifrån både position, olika kategorier och kriterier av hållbarhet. Det kommer också bli tydligare i butik med nytt kampanjmaterial, säger Thomas Sundin, miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen, Falu kommun.

Hur många är det som är anslutna nu och vilken typ av varor är det de säljer?

– Just nu är det drygt 30-tal butiker, men vi får hela tiden in fler anmälningar. Det är väldigt varierande utbud av varor allt ifrån second hand butiker till nischade butiker som lyfter miljömärkta och ekologiska varor. Vi hoppas även få med ett antal butiker som säljer varor märkta med Fairtrade, eftersom Falu kommun beslutat om att bli en Fairtrade kommun.

Varför är kommunen med och driver en sådan här kampanj?

– Falu kommun har genom antagandet av Miljöprogrammet 2020 beslutat att verka för en hållbar handel som bättre nyttjar jordens resurser och där produktion och produkter inte skapar miljö- och hälsoproblem säger

Banderoll över Holmgatan för kampanjen "Handla rätt!"

Thomas och fortsätter:

– Det är också viktigt att varor produceras med acceptabla arbetsmiljöer och löner i produktionsländerna. Sedan är det här ett bra sätt att lyfta fördelarna med Faluns handel, gentemot såväl e-handeln som handeln i stora köpcentra som till exempel Kupolen, som satsar på stora volymer och låga priser. Vi konkurrerar med kunskap och kvalitet som i slutändan ofta ger en bättre ekonomi för kunden. I begreppet kvalitet inryms såväl ändamålsenlig och snygg design, tålighet och hållbarhet utifrån hur varor tillverkas och vad de innehåller med avseende både på god hälsa och miljö. Även tjänster som reparation och re-design bidrar till mindre resursanvändning. ■

"Även tjänster som reparation och re-design bidrar till mindre resursanvändning"

– Thomas Sundin

/Vad är Handla rätt?

Handla rätt innebär att handla

- **Mera** lokalt och hållbart.
- **Miljömärkt** (t.ex. Svanen, Bra miljöval).
- **Ekologiskt** (t.ex. KRAV, Organic).
- **Retur** (t.ex. återvunnet, återbrukat, reparationer).
- **Ansvar** (t.ex. Fairtrade).
- **Lokalt** (Egentillverkat och närproducerat).

Mer information och karta hittar du på falun.se/handlaratt

Kretsloppspark byggs på Ingarvet

En kretsloppspark ska byggas på Ingarvet. Avfallet i Falu kommun måste minska och Faluborna behöver konsumera mindre nyproducerat för att gå mot ett mer hållbart Falun.

TEXT: ANDERS NORIN

Nu ska krafttag tas mot avfallsberget, vilket bland annat innebär att Falu kommun tillsammans med Falu Energi & Vatten AB bygger en kretsloppspark på Ingarvet.

– Det här har vi pratat om sedan 2013 och det förverkligar mycket av det som står i kommunens olika program, säger Richard

Sammantaget ska allt tillsammans leda till ett ökat återbruk, mer och bättre bistånd samt minskat avfall

Holmqvist (MP), ordförande i miljørådet, som suttit med i den politiska referensgruppen för satsningen på en kretsloppspark.

Skapandet av en kretsloppspark bygger på en aktiv, utökad mottagning av återbruk på Ingarvet, där inlämnade resurser – genom avtal med lokala, regionala och nationella aktörer – hämtas och säljs eller lämnas vidare till nästa led av aktörernas befintliga eller tillkommande lokaler.

På avfallsanläggningen på Ingarvet kommer en speciell mottagningsbyggnad att byggas, som blir det första som kunden möter. På plats kommer också speciella mottagningsinspiratörer att finnas.

Den största skillnaden mot dagens återvinningscentral är att kretsloppsparken gör det enklare för Faluborna att lämna sina saker för återbruk istället för att slänga dem på återvinningscentralen. Det aktiva mottagandet kommunicerar kretsloppstänk och sammantaget ska allt tillsammans leda till ett ökat återbruk, mer och bättre bistånd samt minskat avfall i Falun.

Falu kommun kommer att finansiera kretsloppsparken med max 1,6 miljoner kronor årligen under minst fem år. I beslutet som kommunfullmäktige klubbade igenom står det också att avfallstaxan ska finansiera kretsloppsparken med 1,4 miljoner kronor. ■

Pernilla Wigren blir ny kommundirektör i Falu kommun från och med den 1 november.

Hon blir ny kommundirektör i Falun

Pernilla Wigren, just nu vd på det kommunala bostadsbolaget Kopparstaden, blir *ny kommundirektör i Falu kommun*. Hon tillträder sin nya tjänst den 1 november.

TEXT & FOTO: ANDERS NORIN

■ **KOMMUNEN/** – Pernilla Wigren var en stark kandidat och en enig kommunstyrelse har sagt ja. Pernilla har i alla tester visat högsta resultat. Jag är övertygad om att vi har anställt en bra

kommundirektör, säger kommunalrådet Susanne Norberg (S).

– Med åren har mitt samhällsengagemang växt och det fick mig att söka jobbet. Men jag vet också att jag

tar mig an en riktig utmaning, säger Pernilla Wigren.

Den nya kommundirektören är 54 år gammal och har sedan hösten 2010 arbetat som vd för det kommunala bostadsbolaget Kopparstaden.

Hon är utbildad civilingenjör och har tidigare även varit vd för Stora Kopparbergs Bergslags AB, som är ett bolag som tillverkar och marknadsför Falu Rödfärg. ■

FOTNOT: Kommundirektör är benämningen för den högsta tjänstemannen i kommunen.

VEM ÄR VÄRD ETT PRIS? DAGS ATT NOMINERA

Varje år delar kommunfullmäktige i Falun i samband med sitt sista sammanträde för året ut kulturpriser, miljöpris, tillgänglighetspris och ett mångfaldsstipendium. Har du en vän, kompis, familjemedlem eller bekant som du tycker gjort något bra, stort eller litet, inom de områdena? – Då ska du självklart nominera.

■ **PRISER/** Priserna delas ut till en eller flera personer, föreningar, företag eller organisationer som är bosatta eller verk-

samma i Falu kommun. Det är ett sätt att uppmärksamma och visa uppskattning för personer som gjort något bra. Du hittar mer information på falun.se

Så här gör du:

Lättast är att skicka nomineringen via e-post till kontaktcenter@falun.se, skriv i ämnesraden vilket pris det gäller: "Miljöpriset", "Tillgänglighetspriset", "Mångfaldspriset", "Kulturstipendiet", "Barn- och ungdomskulturpriset" eller "Kulturpriset". Du kan också ringa Falu kommuns kontaktcenter 023-830 00,

eller skicka nomineringen med vanligt brev eller vykort till:

"Miljöpriset" och "Tillgänglighetspriset". Falu kommun, Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen, 791 83 Falun.

Kulturutmärkelsen:

Falu kommun, Kultur- och fritidsförvaltningen, 791 83 Falun.

"Mångfaldspriset". Falu kommun, arbetsmarknads-, integrations- och kompetensförvaltningen, 791 83, Falun

Sista dag att nominera är 7 oktober. Tack för din nominering! ■

Har du problem med trafikbuller?

■ **BULLER/** Nu kan du söka bidrag för bullersanerande åtgärder. Ansök senast 31 oktober. Läs mer på falun.se/buller eller kontakta Falu kommuns kontaktcenter 023-830 00.

Berika ditt liv – Öppna ditt hem

Har du ett rum att hyra ut? Hör gärna av dig till oss. Det finns många som letar boende i Falu kommun, vi hjälper dig att komma i kontakt med någon som vill hyra.

■ **BOENDE/** Öppna ditt hem startade som ett projekt efter den senaste flyktingvågen 2015 då många kom till Sverige och kommunerna var i stort behov av att hitta boenden till flyktingar. Nu har projektet permanentats i Falu kommun och är även tillgängligt för alla målgrupper som är i behov av boende.

Du kan läsa mer om Öppna ditt hem på falun.se

Gå på simkurs eller cykelkurs

■ **KURSER/** Om du inte kan simma eller cykla har du möjlighet att få lära dig det genom Arbetsmarknads-, integrations- och kompetensförvaltningen, AIK, kurser.

Kurserna är roliga och ett bra sätt att träffa nya vänner. Kurserna är för nybörjare.

Välkommen att anmäla dig via amel.muji@falun.se

Ny karta om skogsskötsel

■ **NATUR/** Nu kan du följa kommunens skogsskötsel via en ny karta över planerade arbeten. Där kan du hitta vilka skogsåtgärder som planeras och när de är aktuella.

– Breddning av elljusspåret vid Stångtjärn och gallringar i Lugnet-skogen är exempel på vad som är närmast inplanerade under 2018. Behovet av gallring är fortsatt stort i kommunens skogar och planeringen inför kommande vinter pågår, berättar Clas Murmester, kommunens skogsförvaltare.

För att göra det lättare för falubor att följa arbetet med kommunens skogsskötsel har en karta tagits fram, där det går att se vilka arbeten som är planerade och när de är tänka att genomföras. Kartan uppdateras löpande.

Mer info finns på falun.se

Dansinriktningen ger fördjupad kunskap och flera elever väljer att utbilda sig vidare inom dans. Nu går exempelvis två faluelever på Kungliga balettkademin i Stockholm.

ESTETPROGRAMMET –

Eftertraktat spetsprogram som lockar Joachim och Stephanie

Det estetiska programmet på Lugnetgymnasiet är en **professionell och eftertraktad spetsutbildning** inom musik, bild, media, dans och teater. Samtidigt skapar valet av det estetiska programmet samma möjligheter att läsa vidare som om du väljer att läsa något annat program på gymnasiet. Stephanie Elovsson- Jägmo satsar på att bli sjukgymnast medan Joachim Åström vill bli kock.

TEXT OCH FOTO: KARI ÖSTNING

■ **UTBILDNING/** Stephanie har precis börjat sitt sista läsår. Hon går teaterinriktningen och har under sin utbildningstid hittills fått en hel verktygslåda att ha med sig i sitt fortsatta

yrkesliv. Bland annat starkt självförtroende, scenvana, att kunna stå på en scen och inte bli nervös, att kunna skriva manus på kort tid och en massa andra värdefulla saker.

Stephanie Elovsson-Jägmo har utvecklats både som person och inom sitt område teater. Hon tog sig till exempel till final i TV4:s program Talang där hon buktalade.

– Genom skolan har jag blivit säker på scen, annars hade jag inte sökt till TV-programmet Talang. Men när jag väl var där så fick jag skriva om mitt manus dagen innan finalen och öva in en sång som jag skulle ha med. Det gick jättebra, men det hade jag inte klarat om jag inte fått lära mig det i skolan, säger Stephanie Elovsson-Jägmo.

Buktalar

I vintras sökte alltså Stephanie till TV-programmet Talang, och kom med. Hon buktalar och skriver själv sina nummer. Det gör hon så pass bra att hon tog sig vidare till final. Stephanie vill uppmana andra att välja det program man själv vill, där man får göra det man tycker är roligt.

– Jag går teaterinriktningen men vill bli sjukgymnast så jag har lagt till min individuella plan

Joachim Åström och Stephanie Elovsson-Jägmo går sista året på Estetprogrammet. Samtidigt som de har möjlighet att utvecklas inom sina största intressen - musik och teater, så ger programmet också behörighet att läsa vidare om de vill.

Eleverna som väljer media får en bred kunskapsbas att stå på för att sedan kunna läsa vidare om man vill.

Dagens uppgift för mediaeleverna var en fingerad studioinspelning.

Lärarna är alla aktiva inom sina respektive specialismråden. Musikläraren Dan Hedmark och dansläraren Bevita Karlsdotter är båda överens om att det ger eleverna en aktuell utbildning och mycket värdefull kunskap.

de ämnen som behövs för det, säger Stephanie.

Det råder en missuppfattning om att Estet enbart är en utbildning för att gå konstnärlig vidareutbildning, men det stämmer inte.

– Vi förbereder för vidare studier inom sin inriktning men vi har också elever som studerar vidare på andra utbildningar, säger Dan Hedmark, musiklärare.

– Folk tror att det är lite mer flummigt på Estet, men jag valde något som jag tycker om och får samtidigt bra undervisning, säger Stephanie.

Elever från flera ställen i Sverige söker sig till Lugnetgymnasiet. Möjligheten att få spetsutbildning inom sitt respektive intresse för att studera vidare lockar elever att flytta till Falun. Exempelvis går två av eleverna som tog studenten i våras nu på Kungliga Balettakademien i Stockholm.

Spelar gitarr och satsar på en kockkarriär

Lärare som vet vad som krävs är guld värda för exempelvis eleverna som drömmer om att bli dansare, musiker, konstnärer eller att jobba inom media eller bli skådespelare.

Joachim Åström sökte Estet eftersom han tycker det är roligt med musik, då främst gitarr och han skulle gärna jobba som musiker. Samtidigt satsar han på att läsa vidare inom gastronomi.

– Här är lärarna verkligen engagerade och det beror på ens eget engagemang hur långt man kommer inom sina studier. Även om eleverna är olika engagerade så kan man

ändå utvecklas, säger Joachim Åström.

Lärarna Dan Hedmark och Bevita Karlsdotter påpekar att elevernas närvaro i skolan är jätte viktig.

– Dans kan man inte träna hemma, du måste vara här. Piruetter sitter inte efter att man gjort en, de måste tränas in, säger dansläraren Bevita Karlsdotter.

– Våra elever får lära sig att öva, att inte ge upp, det har de med sig sedan också, säger Dan Hedmark.

Värme och vänskap

På estetprogrammet kan man välja fem olika inriktningar, eller plocka olika delar från flera inriktningar. Det är musik, bild, media, dans och teater som erbjuds. Grundstenen i utbildningen är att lärarna själva är yrkesverksamma eller har varit det.

– Vi som jobbar som lärare är verksamma inom och har ena foten i vår inriktning, säger Dan.

Det behövs anser de för att kunna entusiasmera eleverna, att ha en motor att få hitta nya saker.

– Vi ser att det händer saker med eleverna under utbildningen. Deras självförtroende växer av att få stå på scenen och de känner en stolthet i hantverket också. Jag önskar att alla människor kan få känna att man kan beröra sin publik, oavsett inom vilket område det är, säger Dan.

– Man blir trygg som människa av att gå här, säger Bevita.

"Våra elever växer som människor"

– Leif Isaksson, rektor

Samarbete skapar bred bas

Det är cirka 180 elever totalt som går på estetprogrammet i nuläget. Skolan samarbetar exempelvis mycket med Dalateatern och Film i Dalarna, och det är ofta gästföreläsare på plats som inspirerar eleverna. Både Stephanie och Joachim är rörande överens om att de valde rätt utbildning.

– Att få komma hit och studera det man vill och känna att man hör hemma, säger Joachim.

– Våra elever växer som människor. De får utveckla sin kreativitet, samtidigt som de får en bred utbildning som öppnar upp för många olika högskoleutbildningar, berättar rektor Leif Isaksson. ■

/Estetiska programmet

Lugnetgymnasiet, Högskoleförberedande.
Fem inriktningar:

- Bild och form
- Dans
- Estetik och media
- Musik
- Teater

I februari ska årets niondeklassare välja gymnasium. Sista ansökningsdag: 15 februari 2019. Välkommen på Öppet Hus den 14 november. Läs mer på falun.se

Här på Ingarvet i Falun ska den första datahallen snart driftsättas, i världens första klimatpositiva datacenter. Totalt finns utrymme för 12 hallar som kan föra över värmen från datorerna till Faluns fjärrvärmenät. Lars Schedin, VD, säger att intresset är stort.

EcoDataCenter – klimatpositiv satsning i Falun

Datacentret på Ingarvet, byggs och drivs nu helt i privat regi. Den blir **först i världen** att vara klimatpositivt genom förnybar el, smarta lokaler som förbrukar lite energi och möjlighet till återvinning av värmen. Här kommer företag och myndigheter att ha sina dataservrar och det finns ett stort intresse över hela världen.

TEXT OCH FOTO: PETER DAHLKVIST

■ **KLIMAT/** När vi besöker EcoDataCenter är den första hallen nästan klar, Lars Schedin möter oss vid grindarna.

– Vi är världens första klimatpositiva datacenter och det har skapat ett stort intresse, och vi har haft flera besök från stora företag.

De blir mer och mer medvetna och vill ha klimatsmarta lösningar. Jag tror det betyder mycket för Falun som redan tidigare är känt för att vara en klimatsmart stad, och att vi kan bidra till att det blir fler teknikföretag som etableras i regionen, säger Lars Schedin, VD.

"Vi kommer att ha den högsta säkerhet som man kan ha i branschen"

Trots att det fortfarande är en byggarbetsplats så är säkerheten hög. Vi får se utsidan av hallen, som till ytan är ungefär som en mindre fotbollsplan.

– Vi kommer att ha den högsta säkerhet som man kan ha i branschen. I den här första hallen kommer vi att ha många kunder där serverna inte får gå ner, därför så har vi den högsta driftsäkerheten som finns i norra Europa.

12 klimatpositiva datahallar planeras

Den första hallen kommer att inrymma servrar från exempelvis företag inom flygindustrin som samlar in data från sensorer i ett flygplan i luften, eller statliga myndigheter som har information som måste vara tillgänglig. Nästa år byggs hall nummer två och det finns utrymme för ytterligare tio hallar på företagets mark på Ingarvet. Gemensamt för alla datahallar är att de byggs klimatpositiva, de förbrukar en liten mängd förnybar elenergi och återvinner värmen som kan skickas tillbaka i Faluns fjärrvärmenät.

Falu Energi & Vatten var tidigare delägare i datacentret, men levererar nu bara el och möjligheten att ta hand om restvärmen. De privata ägarna har investerat cirka 50 miljoner kronor och tror starkt på idén.

– Som vi ser det så var det rätt att det blev helt privatägt, och det är klart att vi ibland förknippas med alla skriverier som finns kvar på nätet. Men nu ser vi framåt, säger Lars Schedin.

Hur många arbetstillfällen blir det när anläggningen är färdigbyggd?

– Svårt att säga exakt men det kommer att behövas ett antal drifttekniker och underhållspersonal samt de som ska jobba med bevakning. I nuläget behöver vi hitta civilingenjörer som kan vara med och designa datahallarna och drifttekniker med specialkompetens inom luft- och kyla. Sedan tror jag de flesta arbetstillfällena kommer att skapas runt omkring med gästnätter, underleverantörer med mera.

Kommer man att märka av EcoDataCenter mer nu?

– Ja, definitivt. Vi kommer att marknadsföra oss mer nu när vi startat upp, få fler internationella besökare och synas i media, avslutar Lars Schedin. ■

/Fakta

Din mobildata bidrar till koldioxid i atmosfären

När du använder din mobiltelefon, läsplatta och dator för att surfa på nätet och titta på film, startas flera servrar på olika platser på jorden. Många av dessa drivs av el från koleldade kraftverk.

Lars Schedin på EcoDataCenter har gjort ett räkneexempel med låten Despacito som har drygt 5 miljarder visningar på youtube. Enligt Lars motsvarar alla visningarna 330 000 ton koldioxid i atmosfären eller utsläpp från 220 000 genomsnittliga taxibilar under ett år.

Inom 20 år beräknas 14 procent av all koldioxid som indirekt släpps ut i atmosfären komma av dataanvändning, och det ökar hela tiden.

Diös bygger och kommunen hyr ny väntsal

Falu kommun kommer att hyra en lokal för väntsal i anslutning till Knutpunkten. Fastighetsägaren Diös kommer att **påbörja utveckling av fastigheten**, som förutom vänthallen också kommer att innehålla nya kommersiella lokaler mot Holmgatan. Beräknad inflyttning är satt till 1 februari 2019.

TEXT: ANDERS NORIN FOTOMONTAGE: DIÖS

Så här kan det komma att se ut bredvid Knutpunkten när den nya väntsalen är färdigbyggd. Bilden är ett fotomontage.

■ **TRAFIK/** Den efterlängtrade vänthallen, tillsammans med de kompletterande kommersiella lokalerna, är en del av Diös strategi om att utveckla fastigheterna kring Holmtorget i centrala Falun. Det kommer att bidra till att skapa en attraktivare stadskärna.

Diös andra pågående utvecklingsprojekt i centrum är bostadsrätterna Årummet vid Faluån och Bergström galleria.

– Det känns riktigt bra att få fortsätta våra planer kring stadsutveckling och bidra till att modernisera centrala Falun. Vänthallen och övrigt utbud skapar bättre förutsättningar för miljövänligt resande och är mer attraktivt för resenärer. Nu ser vi fram emot att få påbörja utvecklingen av fastigheten och att fortsätta vårt samarbete med Falu kommun, säger Mikael Hedh, affärschef, Diös Dalarna.

Väntsal skulle det bli

– Under hela resecentrumprojektet har tanken varit att en väntsal ska ordnas vid Knutpunkten. I och med det nya hyresavtalet med Diös, kan vi nu antligen komma vidare och skapa en bra miljö för våra resenärer vid Knutpunkten. Jag är glad över att vi nu tar nästa steg och ser fram emot det fortsatta arbetet tillsammans med Diös, säger Susanne Norberg (S), kommunalråd, Falu kommun.

Kommunstyrelsen tog vid ett extra sammanträde ett enigt beslut om att godkänna det hyresavtal, som skrivs mellan kommunen och Diös.

De årliga kostnaderna för kommunen utgörs av kostnaden för hyra, 235 000 kronor, samt övriga driftkostnader för lokalen. Totalkostnaden beräknas till 471 000 kronor/år. Hyrestiden är på 15 år. ■

Kopparstaden en viktig aktör i bygget av nya bostäder

Just nu växer nya kvarteret Teatern fram. Observera att illustrationen inte är helt identiskt med slutresultatet.

Bostadsbristen i Falun är fortfarande stor. En viktig aktör i arbetet med att bygga i kapp det stora behovet är det kommunala bostadsbolaget Kopparstaden.

– I vår affärsplan för de kommande åren, har vi satt upp tempot när det gäller bostadsbyggandet. Framöver planerar vi att bygga 70-75 nya hyreslägenheter om året, säger Ingrid Forssell, Kopparstadens projektledare för nybyggnation.

TEXT: ANDERS NORIN FOTO: KOPPARSTADEN
ILLUSTRATION: 3D NORD

■ **UTVECKLING/** Målen och tempot drivs upp. Men i år kommer inte Kopparstaden att färdigställa några nya lägenheter över huvud taget.

– Nej, det stämmer. Varje större projekt tar flera år att genomföra och omfattar olika många lägenheter, så antalet färdiga lägenheter blir inte jämnt årsvis. Vår målsättning avser snittet över en femårsperiod. Förra året färdigställde vi exempelvis 115 lägenheter på Glimmerstigen, i år blir siffran noll och nästa år ska totalt 127 nya lägenheter stå klara. Det blir 80 lägenheter i snitt, så det ser bra ut, säger Ingrid Forssell.

Ett nytt kvarter – mitt i stan

Näst i tur att färdigställas är kvarteret Teatern mitt i stan. Här byggs 87 lägenheter och de första ska vara klara för inflyttning under november 2019.

– Sett till läget skulle jag vilja säga att kvarteret verkligen ligger på första parkett. Alla lägenheterna kommer att ha en hög standard, men i 17 av lägenheterna finns det en ännu högre standard med bland annat bastu. I garaget kommer det att finnas en speciell tvättplats, där hyresgästerna kan passa på att tvätta sin bil, säger Ingrid Forssell.

Bygget av kvarteret Teatern har redan pågått i mer än ett år, och planeringen för området ännu längre. För att få bygga bostäder ut mot den livligt trafikerade Gruvgatan var det flera saker som fick lov att lösas gällande bullerproblematiken.

Sedan har också arkeologiska utgrävningar genomförts och området sanerats.

– Mer än ett år återstår innan allt är färdigt, men redan nu ser vi att intresset för det nya bostadsområdet är stort. Många har gått in på vår hemsida och klickat att de vill ha mer information. Av erfarenhet vet vi också att intresset ökar när byggnationen har kommit längre och det går att se resultatet, säger Ingrid Forssell.

Nya studentlägenheter

Kopparstaden håller också på att färdigställa nya studentlägenheter - Student 27 - i Bojsenburg. Inflyttningen är planerad att ske inför höstterminen 2019.

– Det fanns en plats att bygga ett studentboende på, då ett hus som brann 1999 aldrig uppfördes på nytt i området. Varje gård i Bojsenburg innehåller normalt fyra bostadshus,

Ingrid Forssell,
Kopparstaden.

men denna gård har bestått av tre hus sedan branden. Nu bygger vi 40 studentlägenheter. De flesta kommer att vara 22 kvadratmeter stora, men det finns även ett par på 29 kvadratmeter, säger Ingrid Forssell.

Varje lägenhet har eget fullt utrustat minikök med kyl/frys/spis och egen toalett med dusch.

– Vi vet redan nu att det blir lätt att hyra ut lägenheterna, då en efterfrågan alltid är stor hos studenter. Med bygget av det här studentboendet, är tanken också att vi ”tar tillbaka” andra vanliga lägenheter som varit uthyrda till studenter de senaste åren, säger Ingrid Forssell.

Satsar i Surbrunnshagen

Framöver är Surbrunnshagen i Övre Norslund det området i Falun där Kopparstaden kommer att göra sin största satsning när det gäller nybyggnation. Här är tanken att det ska kunna bli cirka 350 lägenheter när området är helt utbyggt. Kopparstaden ägde hela området, efter att ha köpt ut Klöveren, men har nu sålt ut en del av marken.

– Större delen av området blir kvar i vår ägo, men vi har också sålt av en del för att området ska bli mera varierat både i utseende och med olika upplåtelseformer. Vi kommer att bygga hyresrätter, men andra aktörer kommer att satsa på bostadsrätter. Vi planerar att köra igång med byggandet nästa år, med inflyttning 2020, och börjar med att bygga tre hus med totalt 80 lägenheter nära den lilla rondellen Kungsgårdsvägen-Surbrunnsvägen, säger Ingrid Forssell. ■

Falun växer. Nästa stora satsning på bostadssidan är Surbrunnshagen, vid Kungsgårdsvägen, där det ska byggas närmare 350 lägenheter av olika aktörer de kommande åren.

– Surbrunnshagen känns som ett område som kan bli riktigt **populärt med närhet till det mesta**, som Lugnet, lasarettet, centrum och handelsområdet med Ica Maxi, säger kommunens projektledare Michael Ahnfeldt.

TEXT OCH FOTO: ANDERS NORIN

Här ska ett nytt bostadsområde växa fram

■ **UTVECKLING/** Planeringen av området har pågått i flera år. Det tar sin tid att få igenom en detaljplan och hitta aktörer som är villiga att satsa på byggnation i ett speciellt område. Men nu börjar det i alla fall märkas att något är på gång.

Den första etappen har inletts med att skog har tagits ner, ledningar grävts ner och gator börjat byggas.

– Ledningsarbetena och byggnationen av lokalgator och gång- och cykelvägar ska vara klart i slutet av november. Vi bygger även två nya broar över Högbobäcken, som passerar rakt igenom det nya bostadsområdet, de ska vara klara våren 2019, säger Michael Ahnfeldt, projektingenjör på kommunens exploateringsavdelning.

Kopparstaden äger större delen av marken som omfattar Surbrunnshagen, men det finns även andra aktörer som valt att köpa in sig på området.

– Vi har ett företag som kommer att börja bygga radhus under våren 2019. Det blir de första husen som byggs på platsen, säger Michael Ahnfeldt.

Radhusen byggs på 18 tomter närmast Högbobäcken.

Ansvarar för bygget av lokalgator

Falu kommun ansvarar för att lokalgator, broar och gång- och cykelvägar kommer på plats. Falu Energi & Vatten ansvarar i sin tur för att el, vatten- och avlopp samt fjärrvärmen hamnar där det ska.

– Vi har ett nära och bra samarbete med FEV och använder oss av samma entreprenörer. Ledningarna måste ju komma på plats innan vi börjar att bygga gatorna. Sedan gäller det också att lyssna in vad Koppar-

staden och de andra aktörerna vill och har för idéer, säger Michael Ahnfeldt.

Som projektledare är det framförallt en samverkande roll han har för satsningen på Surbrunnshagen.

– Det här är ett stort bostadsområde som ska skapas. Utöver Lilla Källviken och Herrhagsskogen är det här den största bostadssatsningen som görs här i Falun just nu. Det är ett stort pussel som ska läggas, och som projektledare gäller det

↑

Det nya bostadsområdet Surbrunnshagen har börjat växa fram. Michael Ahnfeldt, kommunens projektledare, tror att området kommer att bli riktigt populärt.

att försöka hitta den sammantaget bästa vägen framåt, säger Michael Ahnfeldt.

Vad tycker du själv om Surbrunnshagen?

– Jag tror att det kan bli ett bra område att växa upp i. Enligt planen ska ju området bli lite av en trädgårdsstad med småskalig bebyggelse. Lite läckert är det ju också att Högbobäcken blir kvar med sin nuvarande sträckning rakt igenom området. Bäcken får vi inte röra, säger Michael Ahnfeldt. ■

KALENDARIET: OKTOBER–DECEMBER

OKTOBER:

- 1 Siw Malmkvist & Ann-Louise Hansson, musik. Kulturhuset tio14.
- 3 IBF Falun – Pixbo Wallenstam IBK, innebandy herrar. Jalas Arena
- 3 Orden gror – bok- och poesisamtal om Doktorinnan Munthe. Falu stadsbibliotek
- 4 Stick- och virkcafé, torsdagar. Näs bibliotek
- 4–7 Cirkus Cirkör – Epifónima, teater, show, festival. Kulturhuset tio14
- 6 Griegs Pianokonsert, musik. Kristine kyrka
- 6 Hackmora Bergslopp. Sägmyra, löptävling
- 10 Medborgarveckan 2018. Bjursås bibliotek
- 10 Olof Wretling – Diagnoserna i mitt liv, föreläsning, musik. Kulturhuset tio14
- 12 Söng till Friheten – En hyllning till Björn Afzelius, musik. Kulturhuset tio14
- 12 IBF Falun – Storstora IBK, Innebandy herrar. Jalas Arena
- 13 Alcazar – 20 years of disco, musik. Lugnet
- 13 Bergman bortom filmen, föreläsning, kultur. Falu Stadsbibliotek
- 13–14 Daladubbeln 2018, ungdomsorientering. Karlsbyheden
- 13 Daniel Röhn, musik. Kristinehallen
- 13–14 Falu Kanotslalomcup 2018 & VM Kanotslalom C2. Falu Vildvattenpark
- 14 Opera live på bio – Aida. Kulturhuset tio14
- 19 Konsert: Kizelo Mleko, musik. Gamla Elverket
- 20 Dalasolist – möt årets dalasolistvinnare, Musik. Kristinehallen
- 20 En Klok Boktok – en stäuppteater för barn. Falu Stadsbibliotek
- 20 Tjockis – en superviktig standupshow. Kulturhuset tio14
- 24 Babysång för de minsta. Vika bibliotek
- 24–25 60plus mässan, mässoch marknad. Lugnet
- 26 Folkmusikcafé: Bengan Janson & Per Gudmundson. Geschwornergården
- 26 Falu BS-Bollnäs GIF, Bandy. Lugnets IP
- 27 Al Hakawati Mustafa – berättelser på arabiska. Falu Stadsbibliotek

Foto: Presbild

Den 13 oktober kommer Alcazar till Lugnet.

- 27 Musikgudstjänst – Amazing Grass. Vika kyrka
- 29 Höstlov Youtubestories. Falu Stadsbibliotek
- 30 Afghanistan – inte bara krig. Falu stadsbibliotek
- 31 IBF Falun – Jönköpings IK. Jalas Arena

NOVEMBER:

- 1 Saga med skapande. Falu Stadsbibliotek
- 2 Skrik och skratta åt spökhistorier och skräck!. Falu Stadsbibliotek
- 3 Falu BS-Frillesås BK, bandy. Lugnets IP
- 3 Lisa Nilsson, musik. Magasinet
- 3 Mozarts Requiem, musik. Kristine kyrka
- 7 IBF Falun – FBC Kalmarsund, Innebandy herrar. Jalas Arena
- 8 Johannes Hansén Open Session, föreläsning. Kulturhuset tio14
- 9 Förmatta inför Folkmusiknatta med GKN5, musik. Geschwornergården
- 9 Fantastisk läsning – samtal om fantastik. Falu stadsbibliotek
- 10 Falu BS-Vetlanda BK, Bandy. Lugnets IP
- 10 Barnföreläsning: Långt bort i skogen! Långt bort i skogen, musik. Gamla Elverket
- 10 Ringborg är tillbaka, musik Dirigent och violinist Tobias Ringborg. Kristinehallen
- 10 Sagostund. Falu Stadsbibliotek

- 12 Christian Wass – Mindfuckness, föreläsning. Kulturhuset tio14
- 14 IBF Falun – Linköping IBK. Jalas Arena
- 16 Kultursoppa – Skandal!, teater, musik och dans. Dalateatern
- 16 Östen med Resten "Privat", musik och dans. Kulturhuset tio14
- 17 Falu BS- IFK Motala, bandy. Lugnets IP
- 17 IBF Falun – Mullsjö AIS, innebandy herrar. Jalas Arena
- 17 Gospelkonsert, musik. Stora Kopparbergs kyrka
- 17 Återbruksfesten. Magasinet
- 18 Peter Carlsson och Kjell Gustavsson, Rhythm & Blues Orchestra, Musik. Kulturhuset tio14
- 20 Zigga Zing – ett musikäventyr. Svärdsjö bibliotek
- 22 Lasse Stefanz exclusive – dom första ljuva åren, musik. Kulturhuset tio14
- 22 Bokfika om Elena Ferrantes Neapelkvartett. Svärdsjö bibliotek
- 23 Kultursoppa Arne – ett frihetsbegär, teater. Dalateatern
- 24 Zigga Zing – ett musikäventyr. Falu stadsbibliotek
- 25 Monothin – Visor och eftertanke, med bla Gustaf Norén, musik. Hosjö kyrka
- 28 Falu BS- Broberg/Söderhamn IF, bandy. Lugnets IP
- 30 Folkmusikcafé: MP3, musik. Geschwornergården

- 30 Falu BS-IK Sirius, bandy. Lugnets IP

DECEMBER:

- 1 Föreningen svenska tonsättare 100 år, musik. Kristinehallen
- 1 Öppet Hus på Svärdsjö bibliotek.
- 2 Niklas Strömstedt – Ett ljus i mörkret, julkonsert. Kulturhuset tio14
- 6 What Christmas means to me, Bohuslän Big Band, Samuel Ljungbladh och Kristin Amparo, julkonsert. Lugnetkyrkan
- 7–8 Övervinn din ilska, föreläsning. Yogahuset Falun
- 8 Lördagsmusik – Blåvita färger på finländska musikens dag, musik. Kristine kyrka
- 9 Gammaldags julmarknad vid Falu Gruva, marknad. Falu Gruva
- 9 Luciakonsert med Faluns Lucia, musik. Kristine kyrka
- 12 Julkonsert med Good Harvest, musik. Kristinehallen
- 13 Lucia. Stora Kopparbergs kyrka
- 14 Glenn Miller orchestra – Christmas Show, musik. Kristinehallen
- 15 Christmas Carols, julmusik. Kristine kyrka
- 16 Julkonsert, musik. Aspeboda kyrka
- 16 Julkonsert Falu kammarkör, julmusik. Stora Kopparbergs kyrka
- 16 Luciakonsert, musik. Grycksbo kyrka

TÄVLING/

Känner du din kommun?

Med lika långt till Borlänge som till Falun har den här platsen för promenader i det gröna en fin lokalisering. Vissa får promenera i lite djupare gräs än andra, men kan sedan trösta sig i den närliggande restaurangen. Känner du igen dig?

Skicka svaret till:

Vårt Falun, Kommunikationskontoret, 791 83 Falun eller mejla redaktionen@falun.se

Vi vill ha ditt svar senast den **31 oktober**.

Tre vinnare belönas med ett presentkort på 200 kr hos Visit Dalarna – vinsten kommer med posten. Rätt svar och namn på vinnarna presenteras i nästa nummer av Vårt Falun.

Vinnare

Svaret på frågan i förra numret av Vårt Falun var Sundborn. Tack för alla vykort och mejl!

Vinnare denna gång:

- Ingegerd Hellsén
- Karin Treviranus
- Jon Elfström

Grattis – vinsterna kommer med posten.

Gilla oss!

FACEBOOK/ Visste du att Falu kommun har en officiell Facebook-sida? Det har vi haft sedan 2009. Här hittar du information och kan ställa frågor. Gå gärna in och gilla oss – [facebook.se/falukommun](https://www.facebook.com/falukommun) Flera förvaltningar, fritidsgårdar och projekt har även egna Facebook-sidor. För mer information, se [falun.se/socialamedier](https://www.falun.se/socialamedier).

Kalendariet visar ett axplock av allt som händer runt om i kommunen. Vissa evenemang ges vid flera tillfällen. Vi reserverar oss för ändringar och eventuella felskrivningar. Detaljer och tider hittar du hos Falu turistbyrå på Troggatan 10–12 eller www.visitdalarna.se. För biljetter till flera av evenemangen, tfn 0771-62 62 62.